

Moderne tijd

Twee gebeurtenissen in Frankrijk:

- 1 In 1814 hield Lodewijk XVIII, een broer van Lodewijk XVI, als koning van Frankrijk een feestelijke intocht in Parijs.
- 2 In 1848 werd de Tweede Franse Republiek uitgeroepen nadat koning Lodewijk-Filips gedwongen afstand moest doen van de troon.

Beide gebeurtenissen pasten bij Europese politieke ontwikkelingen van dat moment.

2p **15** Toon dit voor elk van beide gebeurtenissen aan.

Op 1 mei 1855 trouwden Lucy Stone en Henry Browne Blackwell. Tijdens hun huwelijksvoltrekking lieten zij een tekst voorlezen waarin ze protesteerden tegen huwelijkswetten, zoals de wet dat de man alle eigendomsrechten kreeg over de persoonlijke bezittingen van zijn vrouw en over alles wat zijn vrouw produceerde.

2p **16** Leg uit voor welke maatschappelijke verandering zij zich met dit protest inzetten.

Gebruik bron 7.

De Stuers verzet zich tegen de afbraak van middeleeuwse stadspoorten.

3p **17** Licht zijn verzet toe door:

- zonder bron aan te geven welke economische verandering in de negentiende eeuw de afbraak van de poorten noodzakelijk maakt en
- met een verwijzing naar de bron uit te leggen dat De Stuers zijn verzet onderbouwt met een argument dat past bij de negentiende eeuw.

Gebruik bron 8.

Wilhelm II legitimeert met deze toespraak de Vlootwet.

3p **18** Licht dit toe door:

- met de bron uit te leggen dat Wilhelm II de aanname van de Vlootwet legitimeert met de Frans-Duitse oorlog en
- zonder bron aan te geven op welke wijze de Vlootwet bijdraagt aan het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog.

Gebruik bron 9.

4p **19** Leg uit dat Laufenberg zowel het economische als het politieke systeem van de Republiek van Weimar verwerpt.

In artikel 48 van de Duitse grondwet van de Republiek van Weimar werd vastgelegd dat de rijkspresident in tijden van onrust noodmaatregelen mocht nemen om de rust te herstellen, waarbij grondrechten tijdelijk werden uitgeschakeld.

Artikel 48 droeg bij aan de ondergang van de Republiek van Weimar.

3p 20

Licht dit toe door:

- aan te geven bij welke gebeurtenis in 1933 artikel 48 werd gebruikt en
- uit te leggen waardoor de toepassing van artikel 48 bijdroeg aan het einde van de Republiek van Weimar.

Gebruik bron 10.

In nazi-Duitsland worden voor de *Hitlerjugend*, de nationaalsocialistische jeugdorganisatie, 'grenslandreizen' georganiseerd naar de Duitse oostgrens. Op deze reizen vinden ontmoetingen plaats met Duitstalige inwoners aan de andere kant van de grens, zoals in Polen.

3p 21

Geef voor drie uitgangspunten van het nationaalsocialisme aan dat deze 'grenslandreis' hierbij past.

Gebruik bron 11.

De bron bevat vier fragmenten (1 tot en met 4) uit Nederlandse kranten. Hieronder staan vijf gebeurtenissen uit de Koude Oorlog in willekeurige volgorde (a tot en met e):

- a de aankondiging van het Marshallplan
- b de bestorming van Felix Meritis
- c de redevoering van senator McCarthy over communisten
- d het loslaten van de Breznjev-doctrine
- e het neerslaan van de Praagse Lente

2p 22

Bepaal voor elk fragment welke gebeurtenis daarbij hoort.

Doe het zo: fragment ... (cijfer invullen) hoort bij ... (gebeurtenis noemen).

Let op! Er blijft één gebeurtenis over.

Gebruik bron 12.

Op 26 april 1954 begint de Conferentie van Genève.

Jordaan geeft een mening weer over de Conferentie van Genève die past bij de politieke achtergrond van *Vrij Nederland*.

3p 23

Toon dit aan door:

- met een verwijzing naar de bron uit te leggen welke mening Jordaan weergeeft over de Conferentie van Genève en
- zonder bron aan te geven dat deze mening past bij de politieke achtergrond van *Vrij Nederland*.

De regering van de DDR liet in 1956 een bioscoopfilm maken over de Duitse hervormer Thomas Müntzer (1489-1525). Müntzer was in 1524 een van de leiders van een boerenopstand tegen zware feodale belastingen, tegen het verrichten van herendiensten aan de adel en voor herverdeling van het land.

- 2p **24** Leg uit welk marxistisch denkbeeld de regering van de DDR wilde benadrukken met de film over Müntzer.

Gebruik bron 13.

Het tekenen van deze verdragen kan worden gezien als een reactie op ontwikkelingen in Europa in de jaren 1930, 1940 en 1950.

- 3p **25** Geef voor de jaren 1930, 1940 en 1950 apart de redenering weer, waardoor de verdragen kunnen worden gezien als een reactie op een ontwikkeling in die tijd.

Twee gebeurtenissen rond de dood en begrafenis van Imre Nagy (1896-1958), die in 1956 leider was van Hongarije:

- 1 Op 16 juni 1958 werd Nagy wegens hoogverraad opgehangen en onder een andere naam begraven op een begraafplaats in een buitenwijk van Boedapest.
- 2 Op 16 juni 1989 woonden 250.000 mensen de plechtige herbegravenis van Nagy bij, die rechtstreeks werd uitgezonden door de Hongaarse televisie.

Uit deze gebeurtenissen blijkt een verandering van de visie op Imre Nagy.

- 2p **26** Verklaar deze verandering door voor beide gebeurtenissen aan te tonen dat ze voortkwamen uit de politieke situatie binnen het Oostblok op dat moment.

Drie dagen nadat Gerald Ford in 1974 werd beëdigd als de nieuwe president van de Verenigde Staten, zei hij tegen het Congres (volksvertegenwoordiging): "Een sterke defensie is de veiligste weg naar vrede. (...) Net zoals de Amerikaanse wens voor vrede voor niemand onderdoet, zo zal ook de Amerikaanse kracht voor niemand onderdoen." Gerald Ford wilde het Congres geruststellen over zijn politieke koers.

- 2p **27** Leg uit welk beleid tijdens de Koude Oorlog Ford met deze toespraak nuanceerde.

Moderne tijd

---

bron 7

In november 1873 schrijft advocaat Victor de Stuers in het tijdschrift *De Gids* over de afbraak van de oude stadspoorten in een aantal Nederlandse steden:

In de middeleeuwen was het belangrijk om de toegangen tot een stad zo veel mogelijk te versperren; maar tegenwoordig heeft het toegenomen verkeer op vele punten het verruimen van de toegangen nodig gemaakt. Maar daaruit volgt volstrekt niet dat men zonder meer al onze oude poortgebouwen zou moeten opruimen. (...) In andere landen daarentegen probeert men meestal het oude te bewaren en het nieuwe daarmee in harmonie te brengen. Als voorbeeld wijs ik op de spoorweg die van Keulen tot Mainz over een zeer smalle strook grond loopt en toch geen enkel monument op zijn weg vernielde. (...) Vergeten wij niet, dat behalve Italië, geen ander land in de 16e-18e eeuw op het gebied der kunst zoveel heeft voortgebracht als Nederland, en dat wij, wat roemrijke rol in de geschiedenis betreft, voor niemand hoeven te wijken.

bron 8

Bij de tewaterlating van het slagschip *SMS Wittelsbach* op 3 juli 1900 zegt de Duitse keizer Wilhelm II:

De oceaan leert ons dat op haar golven en op haar verste kusten er geen belangrijke beslissing meer genomen kan worden zonder Duitsland en zonder de Duitse keizer. Ik geloof niet dat wij dertig jaar geleden hebben moeten bloeden en hebben overwonnen, om ons uit te laten sluiten van belangrijke buitenlandse aangelegenheden. (...) Ik ben niet bereid dit te laten gebeuren. Het is mijn plicht en voorrecht om dit, indien nodig met extreme middelen, te voorkomen.

bron 9

Op 26 januari 1919 houdt Heinrich Laufenberg een redevoering ter herdenking van de bij de Spartakus-opstand vermoorde communistische leider Karl Liebknecht:

Er bestaat slechts één weg, en dat is de weg naar het socialisme. Er is op deze weg slechts één middel voorhanden, en dat is het beheer van de industrie door de arbeidersklasse zelf. En uit de oerbodem van de revolutie is het wapen van de arbeidersklasse ontsproten: de arbeidersraden! (...) Het radensysteem is nog niet het socialisme, maar het is de weg en het middel ernaartoe. Het is de uit de revolutie zelf voortgekomen vorm van arbeidersdemocratie, en deze arbeidersdemocratie is volstrekt tegengesteld aan de politieke democratie van de burgerlijke samenleving.

bron 10

In de Duitse *Nationalzeitung* verschijnt in 1936 een verslag van een 'grenslandreis' waarbij deze foto wordt afgedrukt:

Onderschrift (in vertaling):

"De grenspalen in het oosten herinneren de jeugd aan het onrecht."

Toelichting:

Op de grenspaal staat "Versailles 28.6.1919".

De grenspaal staat bij de Duitse grens met Polen.

bron 11

Hieronder staan vier fragmenten uit Nederlandse kranten uit de periode 1947-1989, in chronologische volgorde, van vroeger naar later:

fragment 1

[de Russische krant] *Pravda* concludeert, dat de heersende kringen in Amerika hun economische problemen trachten op te lossen door een enorme uitbreiding van de Amerikaanse export naar nieuwe markten en door een versterking van hun heerschappij over de oude markten.

fragment 2

Tien mannen en vrouwen, die in Hollywood werkten, hetzij als regisseurs, hetzij als schrijvers van draaiboeken, zijn thans wegens 'belediging van het gerecht' achter de tralies gezet. Hun belediging van het hof bestond daarin, dat zij het on-Amerikaanse comité weigerden te vertellen of zij communisten waren.

fragment 3

Er kwamen in de nachtelijke uren grote blijken van solidariteit binnen. Tientallen arbeiders kwamen in Amsterdam naar het krantengebouw om hun eigendom te beschermen. Ruim duizend gulden werd reeds geschonken uit solidariteit met partij en krant.

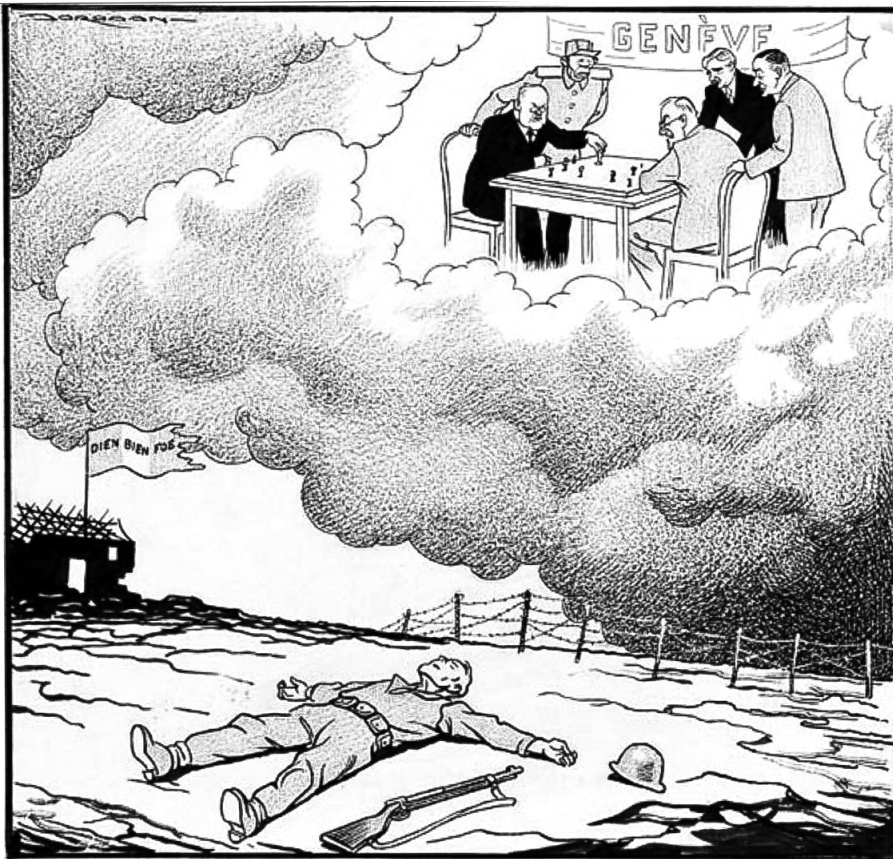
fragment 4

Bij de West-Duitse opvangkampen hebben zich gisteren zo'n vijfhonderd vluchtelingen uit de DDR gemeld. Ze kwamen uit Hongarije, waar zij een unieke kans kregen om met elkaar de grens naar Oostenrijk over te steken. De DDR-burgers hadden in Boedapest [hoofdstad van Hongarije] een West-Duits paspoort gekregen.

bron 12

Op 1 mei 1954 verschijnt in het socialistische weekblad *Vrij Nederland* onderstaande prent van de tekenaar Jordaan met de titel *Het schaakspel en de pion*:

Opschrift vlag: Dien Bien Phu

De personen bovenaan stellen onderhandelaars in Genève voor.

bron 13

Een Italiaanse poster uit 1957:

Tekst boven: Europa verenigd voor de vooruitgang en voor de vrede.

Tekst midden: Eindelijk zijn de grenzen in Europa vervaagd en zal er een enkele gemeenschap zijn met een vrije doorgang voor zowel personen, als voor goederen en vooral voor werk.

Tekst onder: Rome, 25 maart 1957. Ondertekening van de verdragen van de gemeenschappelijke markt en de Euratom.

Toelichting:

Onder de vrouwen staan de namen Luxemburg, België, Frankrijk, Italië, Duitsland en Nederland.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.